

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο, Ακαδημαϊκό έτος 2025-2026

Διδακτική Ομάδα: **Ε. Χανιώτου**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Καθηγήτρια ΕΜΠ, (συντονίστρια), **Ι. Πολύζος**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Ομ. Καθηγητής ΕΜΠ, **Κ. Χριστοφοράκη**, Δρ. Μηχανικός ΕΜΠ – μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Σχολής Αρχιτεκτόνων, ΕΜΠ

Προσκεκλημένοι ομιλητές: **Κ. Βουρεκάς**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, ΥΔ ΕΜΠ, **Γ. Λιάλιος**, Δημοσιογράφος-ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία ΕΜΠ, **Θ. Νάντσου**, Επικεφαλής Περιβαλλοντικής Πολιτικής WWF, **Λ. Τριάντης**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Επ. Καθηγητής ΑΠΘ

1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Παρουσίαση μαθήματος: Αντικείμενο και στόχοι. Θέσεις και απόψεις για την προστασία του αστικού περιβάλλοντος, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον σχεδιασμό. 7/10

Ε. Χανιώτου - Ι. Πολύζος - Κ. Χριστοφοράκη

2. Κλιματική κρίση και χωρικός σχεδιασμός. Οικονομική ανάπτυξη VS προστασία περιβάλλοντος. Άξονες και προτεραιότητες του χωρικού σχεδιασμού – Οι Στρατηγικοί στόχοι και κατευθύνσεις του Μητροπολιτικού Σχεδιασμού Αθήνας/ Αττικής (ΡΣΑ 2014) 14/10

Ι. Πολύζος - Κ. Χριστοφοράκη

3. Πολιτικές και δράσεις για το αστικό περιβάλλον. Από τα Ολοκληρωμένα Σχέδια Αστικών Παρεμβάσεων στις σημειακές παρεμβάσεις. Πράσινες και Μπλε διαδρομές στο Λεκανοπέδιο Αθηνών ως απάντηση στο φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας. 21/10

Ι. Πολύζος - Κ. Χριστοφοράκη

4.	Περιβάλλον και σχεδιασμός στην περίοδο της κρίσης: Από τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων και Ιδιωτικών Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ/ΕΣΧΑΣΕ) στα Ειδικά Τοπικά Σχέδια (ΕΤΣ) – Ο ρόλος των Τοπικών και Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΤΠΣ και ΕΠΣ).	4/11
Κ. Βουρεκάς - Ι. Πολύζος		
5.	Οι Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) στο πλαίσιο της ευρύτερης περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Επιλογή θέματος εργασίας εξαμήνου	11/11
Κ. Βουρεκάς – Ε. Χανιώτου		
6.	Στρατηγική και πρακτικές για τους ελεύθερους δημόσιους χώρους. Παραδείγματα από την Ελλάδα και την Ευρώπη	18/11
Κ. Χριστοφοράκη – Ε. Χανιώτου		
7.	Κλιματική Αλλαγή και άμεσοι κίνδυνοι για την πόλη: Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και διαχείριση ευρωπαϊκών πόρων για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) στην Αττική	25/11
Κ. Χριστοφοράκη – Ε. Χανιώτου		
ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄: ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ.		
8.	Χωρικός σχεδιασμός και αστική τρωτότητα. Προδιαγραφές και αντιφάσεις στην εφαρμογή του σχεδιασμού	2/12
Λ. Τριάντης - Ε. Χανιώτου		
9.	Μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα. Ο ευρωπαϊκός και εθνικός Κλιματικός Νόμος.	9/12
Θ. Νάντσου - Ι. Πολύζος		
10.	Πολιτικές χωρικού σχεδιασμού στα κέντρα πόλης. Μίξη χρήσεων VS μονολειτουργικότητα. Η περίπτωση μεταφοράς της Δημόσιας Διοίκησης στο οικόπεδο της ΠΥΡΚΑΛ στο Δ. Δάφνης - Υμηττού	16/12
Γ. Λιάλιος - Κ. Χριστοφοράκη		
11.	Δημόσια υποχρεωτική παρουσίαση προόδου εργασιών και σχολιασμός.	13/01
Ε. Χανιώτου - Ι. Πολύζος - Κ. Χριστοφοράκη		

2. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Γενικά

Το μάθημα “Περιβαλλοντικές συνιστώσες του σχεδιασμού και της οικιστικής ανάπτυξης” εξετάζει κυρίως θέματα που αφορούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη, σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο αστικό περιβάλλον, θέματα που καθίστανται ιδιαίτερα επίκαιρα μετά την πανδημία της covid-19 και τα προβλήματα που επιφέρει η κλιματική αλλαγή. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, το αντικείμενο του μαθήματος και οι εργασίες των μεταπτυχιακών σπουδαστών/σπουδαστριών κατευθύνονται σε ενότητες που αφορούν στην εμβάθυνση θεμάτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, στην ανάλυση μεθοδολογιών για την περιβαλλοντική αξιολόγηση σχεδίων και προγραμμάτων και την προσέγγιση εναλλακτικών δυνατοτήτων σχεδιασμού. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουν θεματικές όπως: οι μεγάλης κλίμακας πολεοδομικές παρεμβάσεις και οι ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις, η έννοια της βιωσιμότητας (αιεφορίας) και της ανθεκτικότητας, η καινοτομία στα αστικά οικοσυστήματα και η κλιματική αλλαγή, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο για τον χωρικό σχεδιασμό και οι επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον.

Καθώς ο αστικός και περιαστικός χώρος χαρακτηρίζονται από μια έντονη αλληλεπίδραση φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων, η ποικιλία των θεμάτων που επιλέγονται είναι μεγάλη και κατ’ αρχήν βασίζεται στην κρίση των σπουδαστών/σπουδαστριών. Επιθυμητό είναι τα αντικείμενά τους να έχουν χαρακτήρα διεπιστημονικό και να εξετάζονται μέσα από μια διαφορετική προσέγγιση και μεθοδολογία που επιβάλουν διαφορετικές επιστήμες εμβαθύνοντας, πέρα από τα γενικά, σε ειδικές πτυχές ενός προβλήματος. Σε αυτά τα πλαίσια, ενθαρρύνεται και η δημιουργία διεπιστημονικών συνεργασιών που θα εξετάσουν ένα ευρύτερο θέμα.

Συνεπώς, ένας σπουδαστής/μια σπουδάστρια μπορεί να αναπτύξει την εργασία του/της από την πλευρά της επιστημονικής του/της κατάρτισης και να δώσει έναν ειδικότερο προσδιορισμό κάτω από έναν γενικό τίτλο θέματος, ενώ θα ενθαρρυνθεί και η αλληλοσυμπλήρωση γνώσεων και απόψεων από άτομα με διαφορετική επιστημονική κατάρτιση, εφόσον τύχει να έχουν επιλέξει μια κοινή θεματική περιοχή. Επιπλέον, συζητήσεις γύρω από κοινούς προβληματισμούς θα αναπτύσσονται σε όλη τη διάρκεια του τετραμήνου σπουδών, δημιουργώντας το πλαίσιο της ουσιαστικής διεπιστημονικής συνεργασίας που οφείλει να έχει κάθε πολεοδομική/περιβαλλοντική μελέτη ή πρόγραμμα στην πράξη.

Η μορφή και τα στάδια ανάπτυξης της εργασίας

Η τελική μορφή της εργασίας θα πρέπει να έχει την παρακάτω οργάνωση και να βασίζεται στα ακόλουθα στάδια εξέλιξης:

Πρώτο στάδιο είναι αυτό της συλλογής πληροφοριακού υλικού που μπορεί να προέρχεται από έρευνα σε βιβλιοθήκες, αρχεία δημόσιων υπηρεσιών, ερευνητικές μελέτες, αλλά και από πρόσβαση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου. Η επάρκεια του υλικού, η διαδικασία εξεύρεσής του, η προσεκτική αποδελτίωσή του και ο συσχετισμός του με το σκελετό ανάπτυξης της εργασίας είναι το πρώτο σημαντικό βήμα, καθώς η εργασία αυτή, εκτός του αναμενόμενου τελικού αποτελέσματος, στοχεύει στην επαρκή εξοικείωση του σπουδαστή με τις μεθόδους εξεύρεσης και αξιολόγησης του πληροφοριακού υλικού. Είναι επιθυμητή η οργάνωση, έστω και σε μικρή κλίμακα, έρευνας πεδίου.

Δεύτερο στάδιο είναι αυτό της αναλυτικής διαδικασίας που, μαζί με το πρώτο, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μια ευρύτερη ενότητα. Ξεκινώντας από τη γενική προσέγγιση του προβλήματος θα εντοπιστούν οι επί μέρους ιδιαίτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες θα πρέπει να ιεραρχηθούν αναλόγως της βαρύτητας που παρουσιάζουν. Μέσα από αυτήν την κριτική στάση, που θα αναπτυχθεί ως προς το συγκεκριμένο αντικείμενο το οποίο εξετάζεται, η αναλυτική διαδικασία θα ολοκληρωθεί με την

οργάνωση και παρουσίαση των εναλλακτικών προσεγγίσεων. Στο τελικό στάδιο της ανάλυσης, οφείλουν να φανούν τεκμηριωμένες:

- η δυναμική/εξελικτική εικόνα της περιοχής όπου εντοπίζονται οι συγκεκριμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις,
- οι στόχοι που έχουν τεθεί ως προς την ανατροπή των συγκεκριμένων συνθηκών, η διαμόρφωση εναλλακτικών λύσεων/σεναρίων,
- η αξιολόγηση αυτών σε κάθε περίπτωση με βάση την ωφελιμότητα που προκύπτει για το περιβάλλον, καθώς και
- ο προγραμματισμός και τα πιθανά στάδια εφαρμογής όπως προκύπτουν αρχικά από την εμπειρία ανάλογων υλοποιημένων παραδειγμάτων παρέμβασης.

Το τρίτο στάδιο είναι αυτό της συνθετικής διαδικασίας. Εδώ συγκεντρώνονται και αναπτύσσονται μόνο τα συμπεράσματα και η βέλτιστη κατά την κρίση του σπουδαστή, πρόταση/προτάσεις επίλυσης. Αξιολογείται όχι μόνο η πρωτοτυπία και η πληρότητα παρουσίασης της συγκεκριμένης πρότασης, αλλά κυρίως το κατά πόσο εμφανίζεται επαρκώς τεκμηριωμένη με βάση την προηγούμενη αναλυτική διαδικασία. Κάθε προτεινόμενη κατεύθυνση επίλυσης περιβαλλοντικών προβλημάτων οφείλει να είναι τεκμηριωμένη και να αποτελεί φυσική συνέχεια της αναλυτικής διαδικασίας και των πρωτότυπων στοιχείων/πληροφοριών που συλλέχθηκαν μέχρι τώρα.

Οι κατηγορίες των θεμάτων που θα αναλάβουν οι σπουδαστές/σπουδάστριες μπορεί να κατευθύνονται προς μια γενικότερη θεωρητική ανάλυση ενός προβλήματος ή εξέταση μιας περίπτωσης συγκεκριμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε μια αστική περιοχή ή και συνδυασμός των δύο.

Η παρουσίαση της εργασίας

Η έκταση της εργασίας θα είναι της τάξης των 25-35 δακτυλογραφημένων σελίδων Α4, μαζί με σχέδια, εικόνες, πηγές και βιβλιογραφία. Είναι δυνατόν να παραδοθεί και σε τεύχος διαστάσεων Α3, εφόσον περιέχει σχέδια, στοιχεία από πίνακες ή χάρτες, των οποίων η παρουσίαση απαιτεί μεγέθη μεγαλύτερα του Α4. Οι σπουδαστές/σπουδάστριες θα παρουσιάσουν δημόσια την εργασία τους στο τέλος του τετραμήνου, αλλά και ενδιάμεσα. Η χρονική διάρκεια της τελικής παρουσίασης δεν θα ξεπερνά τα 20' και γίνεται με τη βοήθεια διαφανειών. Η εργασία κατατίθεται ηλεκτρονικά στη γραμματεία και στους διδάσκοντες.

Τα κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας

Τα κριτήρια με τα οποία αξιολογηθεί κάθε εργασία είναι:

- Η επάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε για τη συγκέντρωση του πρωτότυπου πληροφοριακού υλικού και ο βαθμός αξιοποίησής του στην πορεία της εργασίας.
- Η πρωτοτυπία προσέγγισης του θέματος και η μεθοδική οργάνωση του αναλυτικού σταδίου.
- Ο βαθμός τεκμηρίωσης των τελικών συμπερασμάτων και η επαρκής σύνδεσή τους με τα στάδια της αναλυτικής διαδικασίας.
- Η πληρότητα, ως προς τα ζητούμενα, του τελικού τεύχους παρουσίασης της εργασίας.
- Η εικόνα της δημόσιας προφορικής παρουσίασης του θέματος.

Η διδακτική και ερευνητική μονάδα υποστήριξης του μεταπτυχιακού μαθήματος είναι το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, 5^{ος} όροφος κτιρίου Τεχνικής Υπηρεσίας Συγκροτήματος Πατησίων, τηλ. 210 7723590, fax: 210 7723592, email: hhaniotou@arch.ntua.gr, gpolyzos@arch.ntua.gr, ka.christof@gmail.com

Αναλυτικά στοιχεία για το περιεχόμενο του μαθήματος, πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό, σύνδεσμοι με φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις, καθώς και σπουδαστικές εργασίες προηγούμενων ακαδημαϊκών ετών θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ 7-10-2025 ΚΑΙ ΩΡΑ 15.00 -18.00